תלמוד ירושלמי · סדר נזיקין

# תלמוד ירושלמי מכות

**ספריית אור ברסלב** · or-breslev.co.il

# תלמוד ירושלמי מכות

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/תלמוד-ירושלמי-מכות/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161422 של הספרייה.

# תוכן העניינים

**פרק א** ..... 4
הלכה א ..... 4
הלכה ב ..... 5
הלכה ג ..... 6
הלכה ד ..... 6
הלכה ה ..... 7
הלכה ו ..... 7
הלכה ז ..... 8
הלכה ח ..... 8
**פרק ב** ..... 9
הלכה א ..... 9
הלכה ב ..... 9
הלכה ג ..... 10
הלכה ד ..... 10
הלכה ה ..... 10
הלכה ו ..... 11
הלכה ז ..... 14
**פרק ג** ..... 15
הלכה א ..... 15
הלכה ב ..... 15
הלכה ג ..... 15
הלכה ד ..... 15
הלכה ה ..... 16
הלכה ו ..... 16
הלכה ז ..... 16
הלכה ח ..... 16
הלכה ט ..... 16
הלכה י ..... 16
הלכה יא ..... 17
הלכה יב ..... 17
הלכה יג ..... 17

# פרק א

## הלכה א

**משנה:** כֵּיצַד הָעֵדִים נַעֲשִׂים זוֹמְמִין מְעִידִים אָנוּ בְאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁהוּא בֶּן גְּרוּשָׁה אוֹ בֶן חֲלוּצָה אֵין אוֹמְרִין יֵיעָשֶׂה זֶה בֶּן גְּרוּשָׁה אוֹ בֶן חֲלוּצָה תַּחְתָּיו אֶלָּא לוֹקֶה אַרְבָּעִים. מְעִידִים אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁהוּא חַיָּיב גָּלוּת. אֵין אוֹמְרִים יִגְלֶה זֶה תַּחְתָּיו אֶלָּא לוֹקֶה אַרְבָּעִים. מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁגֵּירַשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְלֹא נָתַן לָהּ כְּתוּבָּתָהּ וַהֲלֹא בֵּין הַיּוֹם וּבֵין לְמָחָר סוֹפוֹ לִיתֵּן לָהּ כְּתוּבָּתָהּ. אֶלָּא אוֹמְדִים כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִיתֵּן בִּכְתוּבָּתָהּ שֶׁל זוֹ שֶׁאִם נִתְאַלְמְנָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה וְאִם מֵתָה יִירָשֶׁנָּה בַּעְלָהּ.

**הלכה:** כֵּיצַד הָעֵדִים נַעֲשִׂין זוֹמְמִין כול'. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה. הַכֹּל הָיָה בְכָלָל לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר. יָצָא וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו. אֶת שֶׁאַתְּ יָכוֹל לְקַיֵּים בּוֹ וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם וגו' אַתְּ מְקַיֵּים בּוֹ (לֹא תַעֲנֶה) [וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת]. וְאֶת שֶׁאֵין אַתְּ יָכוֹל לְקַיֵּים בּוֹ וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו (אֵין) אַתְּ מְקַיֵּים בּוֹ לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ. דָּבָר אַחֵר. וַעֲשִׂיתֶם לוֹ. לֹא לְזַרְעוֹ.

רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר. וַעֲשִׂיתֶם לוֹ. שְׁנֵי דְבָרִים מְסוּרִין לְבֵית דִּין אַתְּ תּוֹפֵשׂ אֶחָד מֵהֶן. יָצָא דָּבָר שֶׁהוּא מָסוּר לַשָּׁמַיִם.

כְּתוּב וְלֹא יְחַלֵּל זַרְעוֹ בְּעַמָּיו. אֵין לִי אֶלָּא זֶרַע שֶׁהוּא מִתְחַלֵּל. הִיא עַצְמָהּ מְנַיִין. וְדִין הוּא. מָה אִם הַזֶּרַע שֶׁלֹּא עָבַר עֲבֵירָה הֲרֵי הוּא מִתְחַלֵּל. הִיא שֶׁעָבְרָה עֲבֵירָה אֵינוֹ דִין שֶׁתִּתְחַלֵּל. הוּא עַצְמוֹ יוֹכִיחַ. שֶׁעָבַר עֲבֵירָה וְאֵינוֹ מִתְחַלֵּל. לֹא. אִם אָמַרְתָּה בְּאִישׁ שֶׁאֵינוֹ מִתְחַלֵּל בְּכָל מָקוֹם תֹּאמַר בְּאִשָּׁה שֶׁהִיא מִתְחַלֶּלֶת בְּכָל מָקוֹם. הוֹאִיל וְהִיא מִתְחַלֶּלֶת בְּכָל מָקוֹם דִּין הוּא שֶׁתִּתְחַלֵּל. וְאִם נַפְשָׁךְ לוֹמַר. לֹא יָחוֹל וְלֹא יְחַלֵּל. אַף מִי שֶׁהָיָה כָּשֵׁר וְנִתְחַלֵּל.

בַּר פְּדָיָיה אָמַר. הַמְחַלֵּל לֹא נִתְחַלֵּל הֵיאַךְ זֶה מִתְחַלֵּל.

עֵדִים שֶׁנִּזְדַּמְּמוּ. רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר. שָׁקֶר שָׁקֶר. עֵדִים שֶׁנִּזְדַּמְּמוּ וְחָזְרוּ וְנִשְׁתַּקְּרוּ. רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר. שָׁקֶר שָׁקֶר. רִבִּי לְעָזָר אָמַר. רָשָׁע רָשָׁע. נֶאֱמַר רָשָׁע בְּמַחְוִיָּיבֵי מִיתוֹת וְנֶאֱמַר רָשָׁע בְּמַחְוִיָּיבֵי מַכּוֹת. מַה רָשָׁע שֶׁנֶּאֱמַר בְּמַחְוִיָּיבֵי מִיתוֹת אֵין מָמוֹן אֶצֶל מִיתָה. אַף רָשָׁע שֶׁנֶּאֱמַר בְּמַחְוִיָּיבֵי מַכּוֹת אֵין מָמוֹן אֶצֶל מַכּוֹת.

בַּר פְּדָיָיה אָמַר. הוּא יָנוּס לֹא זוּמְמָיו.

וְאֵין מְשַׁלְּמִין כָּל הַכְּתוּבָּה אֲבָל מְשַׁלְּמִין הֵן טוֹבַת הֲנָיִית כְּתוּבָּה. כֵּיצַד. אוֹמְרִים כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִיתֵּן בִּכְתוּבָּתָהּ שֶׁלָּזוֹ שֶׁמָּא תָּמוּת בְּחַיֵּי בַעְלָהּ וְיִירָשֶׁנָּה בַעְלָהּ אוֹ שֶׁמָּא יָמוּת בַּעְלָהּ בְּחַיֶּיהָ וְיִרַשׁ הֲלָה אֶת כְּתוּבָּתָהּ. לְפִיכָךְ הוּא מְשַׁלֵּם.

## הלכה ב

**משנה:** מְעִידִים אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁהוּא חַיָּיב לַחֲבֵרוֹ אֶלֶף זוּז עַל מְנָת לִיתְּנָם מִכָּן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם וְהוּא אוֹמֵר מִכָּן וְעַד עֶשֶׂר שָׁנִים אוֹמֵד כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִיתֵּן וְיִהְיוּ אֶלֶף זוּז בֵּינְתַיִם מִכָּן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם בֵּין לִיתְּנָם מִכָּן וְעַד עֶשֶׂר שָׁנִים: מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁהוּא חַיָּיב לַחֲבֵרוֹ מָאתַיִם זוּז וְנִמְצְאוּ זוֹמְמִין לוֹקִין וּמְשַׁלְּמִין שֶׁלֹּא הַשֵּׁם הַמְּבִיאוֹ לִידֵי מַכּוֹת מְבִיאוֹ לִידֵי תַּשְׁלוּמִין דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים כָּל הַמְשַׁלֵּם אֵינוֹ לוֹקֶה: מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁהוּא חַיָּיב מַלְקוּת אַרְבָּעִים וְנִמְצְאוּ זוֹמְמִין לוֹקִים שְׁמוֹנִים מְשׁוּם לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר וּמְשׁוּם וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵינָן לוֹקִין אֶלָּא אַרְבָּעִים. מְשַׁלְּשִׁים בַּמָּמוֹן וְאֵין מְשַׁלְּשִׁים בַּמַּכּוֹת. כֵּיצַד הֵעִידוּהוּ שֶׁהוּא חַיָּיב לַחֲבֵרוֹ מָאתַיִם זוּז וְנִמְצְאוּ זוֹמְמִין מְשַׁלְּשִׁין בֵּינֵיהֶם. הֵעִידוּהוּ שֶׁהוּא חַיָּיב מַלְקוּת אַרְבָּעִים וְנִמְצְאוּ זוֹמְמִין כָּל אֶחָד וְאֶחָד לוֹקֶה אַרְבָּעִים:

**הלכה:** מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי כול'. מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי כול'. מְעִידִין אָנוּ כול'. מְשַׁלְּשִׁין בַּמָּמוֹן כול'. רִבִּי בָּא בַּר מָמָל רַב עַמְרָם רַב מַתְנָה בְּשֵׁם רַב. הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ עַל מְנָת שֶׁלֹּא לְתוֹבְעוֹ הַשְּׁבִיעִית מְשַׁמְּטָתוֹ. וְהָא תַנִּינָן הַשּׁוֹחֵט אֶת הַפָּרָה וְחֵילְקָהּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה. וָמַר רִבִּי לָעְזָר. רִבִּי יְהוּדָה הִיא. וְרָאוּי הוּא לְתוֹבְעוֹ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה. כַּיי דָמַר רִבִּי בָּא בְּשֵׁם רִבִּי זְעִירָא. מִכְּיוָן שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְתוֹבְעוֹ כְּמִי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְהַאֲמִינוֹ. וְכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְהַאֲמִינוֹ כְּמִי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לִיתֵּן לוֹ מָעוֹת. וְכָאן הוֹאִיל וְהוּא רָאוּי לִיתֵּן לוֹ מָעוֹת וְלֹא נָתַן נַעֲשֵׂית הָרִאשׁוֹנָה מִלְוָה.

רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן בְּשֵׁם רַב. הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ עַל מְנָת שֶׁלֹּא תַשְׁמִיטֶינּוּ שְׁמִיטָּה אֵין הַשְּׁבִיעִית מְשַׁמְּטָתוֹ. וְהָא תַנִּינָן. בֵּין נוֹתְנָן מִיכָּן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם בֵּין נוֹתְנָן מִיכָּן וְעַד עֶשֶׂר שָׁנִים. וְיֵשׁ עֶשֶׂר שָׁנִים בְּלֹא שְׁמִיטָּה. רִבִּי הוּנָא אָמַר. אִיתְפַּלְגוֹן רַב נַחְמָן וְרַב שֵׁשֶׁת. חַד אָמַר. בְּמַלְוֶה עַל הַמַּשְׁכּוֹן. וְחָרָנָה אָמַר. בְּכוֹתֵב לוֹ פְּרוֹזְבּוֹל.

תַּנֵּי. שְׁלֹשִׁים יוֹם לֹא אַיְתִי. מָהוּ שְׁלֹשִׁים [יוֹם] לֹא אַיְתִי. שְׁמוּאֵל אָמַר. הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ סְתָם אֵינוֹ רַשַּׁאי לְתוֹבְעוֹ עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם. עָאַל רִבִּי יְהוּדָה וְמַר טַעֲמָא. קָרְבָה שְׁנַת הַשֶּׁבַע שְׁנַת הַשְּׁמִיטָּה. לֹא הִיא שְׁנַת הַשֶּׁבַע הִיא שְׁנַת הַשְּׁמִיטָּה. וּמָה תַלְמוּד לוֹמַר קָרְבָה שְׁנַת הַשֶּׁבַע שְׁנַת הַשְּׁמִיטָּה. שֶׁלֹּא תֹאמַר. כָּל שְׁלֹשִׁים יוֹם אֵין רַשַּׁאי לְתוֹבְעוֹ. לְאַחַר לי יוֹם כְּהַשְׁמֵט כְּסָפִים הוּא לֹא יִגְבֶּנּוּ. לְפוּם כֵּן צָרַךְ מֵימַר קָרְבָה שְׁנַת הַשֶּׁבַע שְׁנַת הַשְּׁמִיטָּה. וְלֹא כֵן אָמַר רִבִּי בָּא בַּר מָמָל רַב עַמְרָם רַב מַתְנָה בְּשֵׁם רַב. הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ עַל מְנָת שֶׁלֹּא לְתוֹבְעוֹ הַשְּׁבִיעִית מְשַׁמְּטָתוֹ. אַשְׁכַּח תַּנֵּי רִבִּי יִשְׁמָעֵאל. קָרְבָה שְׁנַת הַשֶּׁבַע שְׁנַת הַשְּׁמִיטָּה. לֹא הִיא שְׁנַת הַשֶּׁבַע הִיא שְׁנַת הַשְּׁמִיטָּה. וּמָה תַלְמוּד לוֹמַר קָרְבָה שְׁנַת הַשֶּׁבַע

שְׁנַת הַשְּׁמִיטָּה. שֶׁלֹּא תֹאמַר. כָּל שֵׁשׁ שָׁנִים כַּרְמוֹ לְפָנָיו שְׁדֵהוּ לְפָנָיו וּלְאַחַר שֵׁשׁ שָׁנִים בְּהַשְׁמֵט כְּסָפִים הוּא לֹא יִגְבָּנוּ. לְפוּם כֵּן צָרִךְ מֵימַר קָרְבָה שְׁנַת הַשֶּׁבַע שְׁנַת הַשְּׁמִיטָּה.

## הלכה ג

**משנה:** אֵין הָעֵדִים נַעֲשִׂים זוֹמְמִים עַד שֶׁיְּזוֹמוּ אֶת עַצְמָן. כֵּיצַד אָמְרוּ מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁהָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ אָמְרוּ לָהֶן הֵיאַךְ אַתֶּם מְעִידִים שֶׁהֲרֵי הַנֶּהֱרָג הַזֶּה אוֹ הַהוֹרֵג הַזֶּה עִמָּנוּ אוֹתוֹ הַיּוֹם בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי אֵין אֵילּוּ זוֹמְמִין. אֲבָל אָמְרוּ לָהֶן הֵיאַךְ אַתֶּם מְעִידִין שֶׁהֲרֵי אַתֶּם הָיִיתֶם עִמָּנוּ אוֹתוֹ הַיּוֹם בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי הֲרֵי אֵלּוּ זוֹמְמִין וְנֶהֱרָגִין עַל פִּיהֶן: בָּאוּ אֲחֵרִים וְהִזִּימוּם בָּאוּ אֲחֵרִים וְהִזִּימוּם אֲפִילּוּ מֵאָה כּוּלָּם יֵיהָרְגוּ. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר. אִיסְטִיסִית הִיא זוֹ אֵינָהּ נֶהֱרֶגֶת אֶלָּא כַּת הָרִאשׁוֹנָה בִלְבַד:

**הלכה:** אֵין הָעֵדִים נַעֲשִׂין זוֹמְמִין כול'. רִבִּי בָּא בַּר מָמָל. וְהוּא שֶׁנֶּהֱרַג. אֲבָל אִם לֹא נֶהֱרַג לֹא. הָדָא הִיא דְתַנִּינָן. אֵינָהּ נֶהֱרֶגֶת אֶלָּא כַּת הָרִאשׁוֹנָה בִלְבַד. רִבִּי בּוּן בַּר חִיָּיה בְּעָא קוֹמֵי רִבִּי זְעִירָא. הָיוּ עוֹמְדִין וּמְעִידִין עָלָיו שֶׁהָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ בְּלוּד. בָּאוּ אֲחֵרִים וְאָמְרוּ לָהֶן. הֵיאַךְ אַתֶּם מְעִידִין שֶׁהֲרֵי אַתֶּם הָיִיתֶם עִמָּנוּ בַּחַמְשָׁה בַחוֹדֶשׁ בְּקֵיסָרִי. וּבָאוּ אֲחֵרִים וְאָמְרוּ לָהֶן. הֵיאַךְ אַתֶּם מְעִידִין שֶׁהֲרֵי אַתֶּם הָיִיתֶם עִמָּנוּ בָּעֲשָׂרָה בַחוֹדֶשׁ בְּצִיפּוֹרִי. הַהוֹרֵג אֵינוֹ נֶהֱרָג שֶׁמָּא עֵדִים זוֹמְמִין הֵן. וְהָעֵדִים אֵינָן נֶהֱרָגִין שֶׁמָּא אֱמֶת אָמְרוּ.

## הלכה ד

**משנה:** אֵין הָעֵדִים זוֹמְמִים נֶהֱרָגִין עַד שֶׁיְּגַמֵּר הַדִּין שֶׁהֲרֵי הַצְּדוּקִין אוֹמְרִים עַד שֶׁיֵּהָרֵג שֶׁנֶּאֱמַר נֶפֶשׁ תַּחַת נָפֶשׁ. אָמְרוּ לָהֶן חֲכָמִים וַהֲלֹא כְבָר נֶאֱמַר וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו וַהֲרֵי אָחִיו קַיָּים. אִם כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר נֶפֶשׁ תַּחַת נָפֶשׁ. יָכוֹל מִשֶּׁקִּבְּלוּ עֵדוּתָן יֵיהָרֵגוּ תַּלְמוּד לוֹמַר נֶפֶשׁ תַּחַת נָפֶשׁ הָא אֵינָן נֶהֱרָגִין עַד שֶׁיְּגַמֵּר הַדִּין:

**הלכה:** אֵין הָעֵדִים הַזּוֹמְמִין. אָמַר רִבִּי זְעִירָה. הָדָא אָמְרָה. עֵד זוֹמֵם אֵינוֹ נִפְסָל בְּבֵית דִּין אֶלָּא מֵעַצְמוֹ הוּא נִפְסָל. פָּתַר לָהּ בְּהַתְרָייָה. וְתַנֵּי כֵן. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. בַּמֶּה דְבָרִים אֲמוּרִים. בִּשְׁתֵּי כִיתֵּי עֵידִיּוֹת וּבִשְׁתֵּי הַתְרָיוֹת. אֲבָל בְּעֵדוּת אַחַת וּבְהַתְרָייָה אַחַת כָּל עֵדוּת שֶׁבָּטְלָה מְקַצָּתָהּ בָּטְלָה כוּלָּהּ. מָהוּ כָּל עֵדוּת שֶׁבָּטְלָה מְקַצָּתָהּ בָּטְלָה כוּלָּהּ. הָיוּ עוֹמְדִין וּמְעִידִין עָלָיו בָּעֲשָׂרָה בְנִיסָן שֶׁגָּנַב אֶת הַשּׁוֹר בְּאֶחָד בְּנִיסָן וְטָבַח וּמָכַר בַּחֲמִשָּׁה בְנִיסָן וְהוּזְמוּ בְּאַחַד עָשָׂר בְּנִיסָן. כָּל עֵדוּת שֶׁהֵעִידוּ מִבּי בְּנִיסָן עַד חֲמִשָּׁה בְנִיסָן לְמַפְרֵעַ הֲרֵי אֵילּוּ פְּסוּלִין. אָמַר רִבִּי בָּא בַּר מָמָל. תִּיפְתָּר בְּמֵעִידִין עָלָיו בְּכֶרֶךְ אֶחָד וְלֵית שְׁמַע מִינַּהּ כְּלוּם. וְתַנֵּי כֵן. הָיוּ הֵן הָרִאשׁוֹנִים וְהֵן הָאַחֲרוֹנִים. הוּזְמוּ בָרִאשׁוֹנָה אֵין בְּכָךְ כְּלוּם. בַּשְּׁנִייָה הֲרֵי הִיא לוֹ עֵדוּת אַחַת. בַּשְּׁלִישִׁית הֲרֵי הִיא לוֹ כִּשְׁתֵּי עֵדִיּוֹת. וְהֵיכִי. אִם בְּמֵעִידִין עָלָיו בְּכֶרֶךְ אֶחָד לֵית

שְׁמַע מִינָּהּ כְּלוּם. לֹא אַתְיָיא אֶלָּא עַל יְדֵי עֵדִיּוֹת סַגִּין. אָמַר רִבִּי זְעִירָא. הָדָא אָמְרָה. עֵד זוֹמֵם אֵינוֹ נִפְסָל בְּבֵית דִּין אֶלָּא מֵעַצְמוֹ הוּא נִפְסָל.

## הלכה ה

**משנה:** עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים אוֹ שְׁלֹשָׁה עֵדִים יוּמַת הַמֵּת אִם מִתְקַיֶּימֶת הָעֵדוּת בִּשְׁנַיִם לָמָּה פָּרַט הַכָּתוּב בִּשְׁלֹשָׁה אֶלָּא לְהַקִּישׁ שְׁלֹשָׁה לִשְׁנַיִם. מַה שְׁלֹשָׁה מַזִּימִין אֶת הַשְּׁנַיִם אַף הַשְּׁנַיִם יָזוֹמוּ הַשְּׁלֹשָׁה. וּמְנַיִין אֲפִילּוּ מֵאָה תַּלְמוּד לוֹמַר עֵדִים. רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר מַה שְׁנַיִם אֵינָן נֶהֱרָגִין עַד שֶׁיְּהוּ שְׁנֵיהֶן זוֹמְמִין אַף שְׁלֹשָׁה אֵינָן נֶהֱרָגִין עַד שֶׁיְּהוּ שְׁלֹשְׁתָּן זוֹמְמִין. וּמְנַיִין אֲפִילּוּ מֵאָה תַּלְמוּד לוֹמַר עֵדִים. רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר לֹא בָא הַשְּׁלִישִׁי אֶלָּא לְהַחְמִיר עָלָיו וְלַעֲשׂוֹת דִּינוֹ כַּיּוֹצֵא בָּאֵילּוּ. אִם כֵּן עָנַשׁ הַכָּתוּב לַנִּיטְפָּל לְעוֹבְרֵי עֲבֵירָה כְּעוֹבְרֵי עֲבֵירָה עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה יִשְׁלֹם שָׂכָר לַנִּיטְפָּל לְעוֹשֵׂה מִצְוָה כְּעוֹשֵׂה מִצְוָה: מַה שְׁנַיִם נִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קָרוֹב אוֹ פָסוּל עֵדוּתָן בְּטֵילָה אַף שְׁלֹשָׁה נִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קָרוֹב אוֹ פָסוּל עֵדוּתָן בְּטֵילָה. וּמְנַיִין אֲפִילּוּ מֵאָה תַּלְמוּד לוֹמַר עֵדִים. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בַּמֶּה דְבָרִים אֲמוּרִים בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת אֲבָל בְּדִינֵי מָמוֹנוֹת תִּתְקַיֵּים הָעֵדוּת בַּשְּׁאָר. רִבִּי אוֹמֵר אֶחָד דִּינֵי מָמוֹנוֹת וְאֶחָד דִּינֵי נְפָשׁוֹת בִּזְמַן שֶׁהִיתְרוּ בָהֶן. אֲבָל בִּזְמַן שֶׁלֹּא הִתְרוּ בָהֶן מַה יַּעֲשׂוּ שְׁנֵי אַחִין שֶׁרָאוּ בְּאֶחָד שֶׁהָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ:

**הלכה:** אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בַּמֶּה דְבָרִים אֲמוּרִים כול'. יֵאָמַר דִּינֵי מָמוֹנוֹת וְאַל יֵאָמַר דִּינֵי נְפָשׁוֹת. שֶׁאִילּוּ נֶאֱמַר דִּינֵי מָמוֹנוֹת וְלֹא נֶאֱמַר דִּינֵי נְפָשׁוֹת הָיִיתִי אוֹמֵר. דִּינֵי מָמוֹנוֹת הַקַּלִּים שְׁלֹשָׁה מְזַמְּמִין אֶת הַשְּׁנַיִם וּשְׁנַיִם אֵין מְזַמְּמִין אֶת הַשְּׁלֹשָׁה. מְנַיִין אֲפִילּוּ מֵאָה. תַּלְמוּד לוֹמַר עֵדִים. אוֹ אִילּוּ נֶאֱמַר דִּינֵי נְפָשׁוֹת וְלֹא נֶאֱמַר דִּינֵי מָמוֹנוֹת הָיִיתִי אוֹמֵר. דִּינֵי נְפָשׁוֹת הַחֲמוּרִין שְׁנַיִם מְזַמְּמִין אֶת הַשְּׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה אֵינָן מְזַמְּמִין אֶת הַשְּׁנַיִם. מְנַיִין אֲפִילּוּ הֵן מֵאָה. תַּלְמוּד לוֹמַר עֵדִים.

## הלכה ו

**משנה:** הָיוּ שְׁנַיִם רוֹאִין אוֹתוֹ מֵחַלּוֹן זֶה וּשְׁנַיִם רוֹאִין אוֹתוֹ מֵחַלּוֹן זֶה וְאֶחָד מַתְרֶה בּוֹ בְּאֶמְצַע בִּזְמַן שֶׁמִּקְצָתָן רוֹאִין אֵילּוּ אֶת אֵילּוּ הֲרֵי אֵילּוּ עֵדוּת אֶחָת. וְאִם לָאו הֲרֵי אֵילּוּ שְׁתֵּי עֵדְיוֹת. לְפִיכָךְ אִם נִמְצֵאת אַחַת מֵהֶן זוֹמֶמֶת הוּא וְהֵן נֶהֱרָגִין וְהַשְּׁנַיָּיה פְּטוּרָה.

**הלכה:** הָיוּ שְׁנַיִם רוֹאִין אוּתוֹ כול'. אָמַר רִבִּי יִרְמְיָה. חֲמִי הֵיךְ תַּנִּינָן הָכָא. הָיוּ שְׁנַיִם רוֹאִין אוֹתוֹ מֵחַלּוֹן זֶה וּשְׁנַיִם רוֹאִין אוֹתוֹ מֵחַלּוֹן זֶה וְאֶחָד מַתְרֶה בּוֹ בְּאֶמְצַע. בִּזְמַן שֶׁמִּקְצָתָן רוֹאִין אֵילּוּ אֶת אֵילּוּ הֲרֵי אֵילּוּ עֵדוּת אַחַת וְאִם לָאו הֲרֵי אֵילּוּ שְׁתֵּי עֵדְיוֹת. הָא אִם הָיוּ

שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה לֹא בְדָא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. תַּנִּינָן שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה לֹא בְדָא. תַּנִּינָן הָכָא מַה דְלֹא תַנִּינָן בְּכָל סַנְהֶדְרִין. הוּא וָהֵן נֶהֱרָגִין וְהַשְׁנִייָה פְּטוּרָה.

## הלכה ז

**משנה:** רִבִּי יוֹסֵי בֵּי רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר לְעוֹלָם אֵינוֹ נֶהֱרָג עַד שֶׁיְּהוּ שְׁנֵי עֵדָיו מַתְרִין בּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים. דָּבָר אַחֵר עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים שֶׁלֹּא תְהֵא סַנְהֶדְרִין שׁוֹמַעַת מִפִּי הַתּוּרְגְּמָן׃

**הלכה:** רִבִּי יוֹסֵי בֵּי רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כּוּל׳. תַּנֵּי רִבִּי הוֹשַׁעְיָה. הַפָּסוּק הַזֶּה אָמוּר בְּשִׁתֵּי כִיתֵּי עֵדִים. כִּי יָקוּם עֵד חָמָס בְּאִישׁ. עֵד זוֹמֵם שֶׁהוּא עוֹנֶה בְאִישׁ. לַעֲנוֹת בּוֹ. לֹא בְעֵידוּתוֹ. עֵדִים זוֹמְמִין מָהוּ שֶׁיְּהוּ צְרִיכִין לְקַבֵּל הַתְרָיָיה. רִבִּי יִצְחָק בַּר טָבְלַיי בְּשֵׁם רִבִּי לָעְזָר. עֵדִים זוֹמְמִין אֵינָן צְרִיכִין לְקַבֵּל הַתְרָיָיה. אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ. לֹא חַיְישׁוּן לוֹן. אָמַר רִבִּי יַעֲקֹב בַּר דַּסַּי. וְאִית נְכוֹלִין סַגִּין מָאן אִילֵּין חַבְרַיהוֹן נַפְקִין מִיקְטְלָה וְלָא אָמְרִין כְּלוּם. מִי שֶׁנִּגְמַר דִּינוֹ כּוּל׳. כְּתַב כָּל נְכָסָיו לִשְׁנֵי בְנֵי אָדָם כְּאַחַת הָיוּ הָעֵדִים כְּשֵׁירִין לָזֶה וּפְסוּלִין לָזֶה. רִבִּי הִילָא אָמַר. אִתְפַּלְגוֹן רִבִּי יוֹחָנָן וְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. חַד אָמַר. מֵאַחַר שֶׁהֵן פְּסוּלִין לָזֶה פְּסוּלִין לָזֶה. וְחָרָנָה אָמַר. כְּשֵׁירִין לָזֶה וּפְסוּלִין לָזֶה. רִבִּי מָנָא לֹא מְפָרֵשׁ. רִבִּי אִבּוּן מְפָרֵשׁ. רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר. מֵאַחַר שֶׁהֵן פְּסוּלִין לָזֶה פְּסוּלִין לָזֶה. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר. כְּשֵׁירִין לָזֶה וּפְסוּלִין לָזֶה. אָמַר רִבִּי לָעְזָר. מַתְנִיתָא מְסַיְּעָה לְרִבִּי יוֹחָנָן. מַה הַשְּׁנַיִם נִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קָרוֹב אוֹ פָסוּל עֵדוּתָן בְּטֵילָה אַף הַשְּׁלֹשָׁה נִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קָרוֹב אוֹ פָסוּל עֵדוּתָן בְּטֵילָה. מְנַיִין אֲפִילּוּ מֵאָה תַּלְמוּד לוֹמַר עֵדִים. רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אָחָא אָמַר. אִתְפַּלְגוֹן רִבִּי חֲנִינָה חֲבֵרוֹן דְּרַבָּנִין וְרַבָּנִין. חַד אָמַר. יֵאוּת אָמַר רִבִּי לָעְזָר. וְחָרָנָה אָמַר. לֹא אָמַר רִבִּי לָעְזָר יֵאוּת. מָאן דְּאָמַר. יֵאוּת אָמַר רִבִּי לָעְזָר. נַעֲשֵׂית כְּעֵידוּת אַחַת וּכְהַתְרָיָיה אַחַת. וְכָל עֵדוּת שֶׁבָּטְלָה מִקְצָתָהּ בָּטְלָה כוּלָּהּ. מָאן דְּאָמַר. לֹא אָמַר רִבִּי לָעְזָר יֵאוּת. נַעֲשֵׂית כִּשְׁתֵּי כִיתֵּי עֵדִים כְּשֵׁירִין לָזֶה וּפְסוּלִין לָזֶה.

## הלכה ח

**משנה:** מִי שֶׁנִּגְמַר דִּינוֹ וּבָרַח וּבָא לִפְנֵי אוֹתוֹ בֵית דִּין אֵין סוֹתְרִין אֶת דִּינוֹ. כָּל מָקוֹם שֶׁיַּעֲמְדוּ שְׁנַיִם וְיֹאמְרוּ מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁנִּגְמַר דִּינוֹ בְּבֵית דִּינוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי עֵידָיו הֲרֵי זֶה יֵיהָרֵג. סַנְהֶדְרִין נוֹהֶגֶת בָּאָרֶץ וּבְחוּצָה לָאָרֶץ. סַנְהֶדְרִין הַהוֹרֶגֶת אֶחָד בַּשָּׁבוּעַ נִקְרֵאת חַבְלָנִית. רַבִּי לָעְזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר אֶחָד לְשִׁבְעִים שָׁנָה. רִבִּי טַרְפוֹן וְרִבִּי עֲקִיבָה אוֹמְרִים אִילּוּ הָיִינוּ בְסַנְהֶדְרִין לֹא נֶהֱרַג בָּהּ אָדָם מֵעוֹלָם. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר אַף הֵן מַרְבִּין שׁוֹפְכֵי דָמִים בְּיִשְׂרָאֵל׃

**הלכה:** סַנְהֶדְרִין נוֹהֶגֶת בָּאָרֶץ כול'. סַנְהֶדְרִין נוֹהֶגֶת בָּאָרֶץ וּבְחוּצָה לָאָרֶץ. דִּכְתִיב וְהָיוּ אֵלֶּה לָכֶם לְחוּקַּת מִשְׁפָּט לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם. וּמַה תַלְמוּד לוֹמַר שׁוֹפְטִים וְשׁוֹטְרִים תִּתֶּן לְךָ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ. בְּעֲרֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. אֶלָּא שֶׁבְּעֲרֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מוֹשִׁיבִין דַּיָינִים בְּכָל עִיר וְעִיר וּבְחוּצָה לָאָרֶץ מוֹשִׁיבִין אוֹתָן פְּלָכִים פְּלָכִים. תַּנֵּי. רִבִּי דוֹסְתַּי בֵּירִבִּי יַנַּאי אוֹמֵר. מִצְוָה לְכָל שֵׁבֶט וְשֵׁבֶט שֶׁיְּהֵא דָן אֶת שִׁבְטוֹ. דִּכְתִיב שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן לְךָ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ לִשְׁבָטֶיךָ.

תַּנֵּי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. מְחוּיְיבֵי מִיתוֹת שֶׁבָּרְחוּ מִן הָאָרֶץ לְחוּצָה לָאָרֶץ מֵמִיתִין אוֹתָן מִיָּד. בָּרְחוּ מֵחוּצָה לָאָרֶץ לָאָרֶץ אֵין מֵמִיתִין אוֹתָן מִיָּד אֶלָּא דָנִין אוֹתָן כַּתְּחִילָּה.

## פרק ב

### הלכה א

**משנה:** אֵילּוּ הֵן הַגּוֹלִין הַהוֹרֵג נֶפֶשׁ בִּשְׁגָגָה. הָיָה מְעַגֵּל בַּמַּעְגִּילָה וְנָפְלָה עָלָיו וַהֲרָגַתּוּ הָיָה מְשַׁלְשֵׁל בֶּחָבִית וְנָפְלָה עָלָיו וַהֲרָגַתּוּ הָיָה יוֹרֵד בַּסּוּלָּם וְנָפַל עָלָיו וַהֲרָגוֹ הֲרֵי זֶה גּוֹלֶה. אֲבָל אִם הָיָה מוֹשֵׁךְ בַּמַּעְגִּילָה וְנָפְלָה עָלָיו וַהֲרָגַתּוּ הָיָה דּוֹלֶה בֶּחָבִית וְנִפְסַק הַחֶבֶל וְנָפְלָה עָלָיו וַהֲרָגַתּוּ הָיָה עוֹלֶה בַסּוּלָּם וְנָפַל עָלָיו וַהֲרָגוֹ הֲרֵי זֶה אֵינוֹ גּוֹלֶה. זֶה הַכְּלָל כָּל שֶׁבְּדֶרֶךְ הוֹרָדָתוֹ גּוֹלֶה וְשֶׁלֹּא בְדֶרֶךְ הוֹרָדָתוֹ אֵינוֹ גּוֹלֶה.

**הלכה:** אֵילּוּ הֵן הַגּוֹלִין כול'. רִבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר עַד שֶׁיְּפִיל אֶת כָּל הַחֶבֶל. רִבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר עַד שֶׁיַּתִּיר אֶת כָּל הַמַּחֲלָצוֹן. מַאי דְמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן בְּפִסְיקַת הַחֶבֶל. מַה דְמַר רִבִּי יְהוּדָה בִּשְׁמִיטַת הַמַּחֲלָצוֹן.

רִבִּי יִרְמְיָה בְעָא קוֹמֵי רִבִּי אַבָּהוּ. הָיָה מְעַגֵּל בַּמַּעְגִּילָה כְּדַרְכָּהּ הֲלִיכָתָהּ וְהוֹצִיא הֲלָהּ אֶת רֹאשׁוֹ וְהִטִּיחָה לוֹ. אָמַר לֵיהּ. הִיא עָלְיָיה הִיא יְרִידָה. רִבִּי יִרְמְיָה בְעָא קוֹמֵי רִבִּי אַבָּהוּ. הָיָה מְעַגֵּיל בַּמַּעְגִּילָה כְּדַרְכָּהּ הֲלִיכָתָהּ וְהוֹשִׁיט הַתִּינוֹק אֶת יָדוֹ וּרְצָצָהּ. אָמַר לֵיהּ. אַטְרַחְתְּ בָּהּ. הִיא עָלְיָיה הִיא יְרִידָה.

### הלכה ב

**משנה:** נִשְׁמַט הַבַּרְזֶל מִקַּתּוֹ וְהָרַג רִבִּי אוֹמֵר אֵינוֹ גּוֹלֶה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים גּוֹלֶה. מִן הָעֵץ הַמִּתְבַּקֵּעַ רִבִּי אוֹמֵר גּוֹלֶה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵינוֹ גּוֹלֶה:

**הלכה:** נִשְׁמַט הַבַּרְזֶל מִקַּתּוֹ כול'. מַה טַעֲמָא דְרִבִּי נֶאֱמַר כָּאן נְשִׁילָה וְנֶאֱמַר לְהַלָּן כִּי יִשַּׁל זַיִתֶיךָ. מַה נְשִׁילָה שֶׁנֶּאֱמְרָה לְהַלָּן נְשִׁירָה אַף כָּאן נְשִׁירָה. מַה טַעֲמוֹן דְּרַבָּנִין. נֶאֱמַר כָּאן נְשִׁילָה וְנֶאֱמַר לְהַלָּן וְנָשַׁל יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֶת הַגּוֹיִם הָאֵל מִפָּנֶיךָ וגו'. מַה נְשִׁילָה שֶׁנֶּאֱמְרָה לְהַלָּן מַכָּה אַף כָּאן מַכָּה.

## הלכה ג

**משנה:** זָרַק אֶת הָאֶבֶן לִרְשׁוּת הָרַבִּים וְהָרַג הֲרֵי זֶה גּוֹלֶה. רִבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר אִם מִשֶּׁיָּצְאת הָאֶבֶן מִיָּדוֹ וְהוֹצִיא הַלָּה אֶת רֹאשׁוֹ וְקִיבְּלָהּ הֲרֵי זֶה פָּטוּר.

**הלכה:** זָרַק אֶת הָאֶבֶן כול'. תַּנֵּי רִבִּי לִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב וּמְצָא. שֶׁיְּהֵא מָצוּי לוֹ בְּשָׁעָה שֶׁהוּא הוֹרְגוֹ. וְיֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לְזָרוֹק אֶת הָאֶבֶן לִרְשׁוּת הָרַבִּים. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן. תִּיפְתַּר שֶׁהָיָה כּוֹתְלוֹ גוֹהֶא.

## הלכה ד

**משנה:** זָרַק אֶת הָאֶבֶן לַחֲצֵירוֹ וְהָרַג אִם יֵשׁ רְשׁוּת לַנִּיזָּק לִיכָּנֵס לְשָׁם גּוֹלֶה. וְאִם לָאו אֵינוֹ גּוֹלֶה. שֶׁנֶּאֱמַר וַאֲשֶׁר יָבֹא אֶת רֵעֵהוּ בַיַּעַר. מָה הַיַּעַר רְשׁוּת לַנִּיזָּק וְלַמַּזִּיק לִיכָּנֵס לְשָׁם. יָצָא חָצֵר בַּעַל הַבַּיִת שֶׁאֵין רְשׁוּת לַנִּיזָּק וְלַמַּזִּיק לִיכָּנֵס לְשָׁם. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר מַה חָטְבַת עֵצִים רְשׁוּת. יָצָא הָאָב הַמַּכֶּה אֶת בְּנוֹ וְהָרַב הָרוֹדֶה אֶת תַּלְמִידוֹ וּשְׁלִיחַ בֵּית דִּין:

**הלכה:** זָרַק אֶת הָאֶבֶן לַחֲבִירוֹ כול'. אָמַר רִבִּי יַנַּאי טַבָּח שֶׁהוּא מְקַצֵּב וְהִיכָּה בֵּין מִלְמַעְלָה בֵּין מִלְמַטָּה גּוֹלֶה. וְאַתְיָיא כַּיי דְּמַר רִבִּי הוּנָא. טַבָּח שֶׁהוּא מְקַצֵּב וְהִכָּה לְפָנָיו לְמַטָּן גּוּפָהּ לְמַעְלָן אֵינוֹ גּוֹלֶה. לְאַחֲרָיו לְמַעְלָן גּוֹלֶה לְמַטָּן אֵינוֹ גּוֹלֶה. אָמַר רִבִּי יִצְחָק. כָּל מִילָּה וּמִילָּה לְדַעְתֵּיהּ. יָשַׁב לוֹ עַל גַּבֵּי מִיטָּה בַּיּוֹם וְאֵין דֶּרֶךְ הַתִּינוֹק לִינָּתֵן עַל גַּבֵּי מִיטָּה בַּיּוֹם גּוֹלֶה. בַּלַּיְלָה וְדֶרֶךְ הַתִּינוֹק הַנָּתוּן עַל גַּבֵּי מִיטָּה בַּלַּיְלָה אֵינוֹ גּוֹלֶה. יָשַׁב לוֹ עַל גַּבֵּי עֲרִיסָה בַּיּוֹם וְדֶרֶךְ הַתִּינוֹק לִינָּתֵן עַל גַּבֵּי עֲרִיסָה בַּיּוֹם אֵינוֹ גּוֹלֶה. בַּלַּיְלָה וְאֵין דֶּרֶךְ הַתִּינוֹק לִינָּתֵן עַל גַּבֵּי עֲרִיסָה בַּלַּיְלָה גּוֹלֶה.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָה. הָיָה עוֹמֵד וּמְבַקֵּעַ עֵצִים בַּחֲצֵירוֹ וְנִכְנַס הַפּוֹעֵל לִיטּוֹל שְׂכָרוֹ נְתָזָה הַבְּקֵעַת עָלָיו וְהִזִּיקַתּוּ חַייָב. וְאִם מֵת אֵינוֹ גּוֹלֶה. שֶׁאֵינוֹ כְיַעַר. תַּנֵּי רִבִּי חֲנִינָה פָּטוּר. וְלֹא פְלִיגִין. מַה דְּמַר רִבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה. בְּשֶׁלֹּא רָאוּ אוֹתוֹ. וּמַה דְתַנֵּי רִבִּי חִייָה. בְּשֶׁרָאוּ אוֹתוֹ. אִם בְּשֶׁלֹּא רָאוּ אוֹתוֹ כֵּיוָן שֶׁאָמַר לוֹ הִיכָּנֵס חַייָב. תַּנֵּי רִבִּי חִייָה. פָּטוּר. כֵּיוָן שֶׁאָמַר לוֹ הִיכָּנֵס צָרִיךְ לְשַׁמֵּר אֶת עַצְמוֹ. וְאִית דְּבָעֵי מֵימַר. כֵּיוָן שֶׁאָמַר לוֹ הִיכָּנֵס נַעֲשֵׂית כַּחֲצַר שׁוּתָפִין. רִבִּי חִייָה בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. הַשּׁוּתָפִין קוֹנִין זֶה מִזֶּה בְּחָצֵר. וּמַמְחִין זֶה עַל יְדֵי זֶה בְּחָצֵר. וְחַייְבִין זֶה בְּנִיזְקֵי זֶה. וְלֹא כֵן אָמַר רַב. מְמַלֵּא אֶת כָּל רְשׁוּת הָרַבִּים. וְזוֹ אֵינָהּ מְמַלְּאָה אֶת כָּל רְשׁוּת הָרַבִּים. מִכֵּיוָן שֶׁדַּרְכָּן לְהַלֵּךְ בְּחָצֵר כְּמִי שֶׁהִיא מְמַלֵּא אֶת כָּל הֶחָצֵר.

## הלכה ה

**משנה:** הָאָב גּוֹלֶה עַל יְדֵי בְּנוֹ וְהַבֵּן עַל יְדֵי הָאָב. הַכֹּל גּוֹלִים עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל וְיִשְׂרָאֵל גּוֹלִים עַל יְדֵיהֶם חוּץ מֵעַל יְדֵי גֵּר תּוֹשָׁב. וְגֵר תּוֹשָׁב גּוֹלֶה עַל יְדֵי גֵּר תּוֹשָׁב. הַסּוּמָא אֵינוֹ גּוֹלֶה דִּבְרֵי רִבִּי יְהוּדָה. רִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר גּוֹלֶה. הַשּׁוֹנֵא אֵינוֹ גּוֹלֶה. רַבִּי יוֹסֵי בֵּי רִבִּי יְהוּדָה

אוֹמֵר הַשּׁוֹנֵא נָהֲרֵג מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְמוּעָד. רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר יֵשׁ שׁוֹנֵא גּוֹלֶה וְיֵשׁ שֶׁאֵינוֹ גּוֹלֶה. כֹּל שֶׁהוּא יָכוֹל לוֹמַר לְדַעַת הָרַג אֵינוֹ גּוֹלֶה. וְשֶׁלֹּא לְדַעַת הָרַג הֲרֵי זֶה גּוֹלֶה׃

**הלכה:** הָאַב גּוֹלֶה עַל יְדֵי הַבֶּן כול׳. אָמַר רִבִּי זְעוּרָא. תַּנָּא רִבִּי שִׁילָא בַּר בִּינָה. כְּלְפִי שֶׁנֶּאֱמַר גּוֹאֵל הַדָּם הוּא יָמִית אֶת הָרוֹצֵחַ. הֲרֵי מִי שֶׁהִכָּה אֶת בְּנוֹ אֵין בְּנוֹ הַשֵּׁינִי נַעֲשֶׂה גּוֹאֵל הַדָּם לְהָמִית אֶת אֲבִיו. אֲבָל אָח שֶׁהִכָּה אֶת אָחִיו הַשֵּׁינִי נַעֲשֶׂה גּוֹאֵל הַדָּם לְהָמִית אֶת אָחִיו. תַּנֵּי רִבִּי לִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב. כְּלְפִי שֶׁנֶּאֱמַר גּוֹאֵל הַדָּם הוּא יָמִית אֶת הָרוֹצֵחַ. הֲרֵי מִי שֶׁהִכָּה אֶת בְּנוֹ בְּנוֹ הַשֵּׁינִי נַעֲשֶׂה גּוֹאֵל הַדָּם לְהָמִית אֶת אֲבִיו. אֲבָל אָח שֶׁהִכָּה אָחִיו אֵין אָחִיו הַשֵּׁינִי נַעֲשֶׂה גּוֹאֵל הַדָּם לְהָמִית אֶת אָחִיו. וּמִנַּיִן אֲפִילוּ אָמַר. שֶׁאֵינִי יָכוֹל לְהַקְבִּילוֹ. תַּלְמוּד לוֹמַר בְּפִגְעוֹ בוֹ הוּא יְמִיתֶינּוּ.

וְהַסּוּמָא. אָמַר רִבִּי בָּא. מָאן תַּנָּא סוּמָא. רִבִּי יוּדָה. דְּרִבִּי יוּדָה פּוֹטְרוֹ מִכָּל מִצְוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה. דְּתַנִּינָן תַּמָּן. רַבִּי יוּדָה אוֹמֵר. כֹּל שֶׁלֹּא רָאָה מְאוֹרוֹת מִיָּמָיו לֹא יִפְרוֹשׁ אֶת שְׁמַע. הָא אִם רָאָה פּוֹרֵשׁ. וּשְׁנֵיהֶן מִקְרָא אֶחָד דְּרָשׁוּ. בְּלֹא רְאוֹת. רִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר. לְרַבּוֹת אֶת הַסּוּמָא. רִבִּי יוּדָה אוֹמֵר. פְּרָט לַסּוּמָא. מְחַלְקָה שִׁיטָתֵיהּ דְּרִבִּי מֵאִיר. תַּמָּן הוּא אָמַר פְּרָט וָכָא הוּא אָמַר לְרַבּוֹת. אָמַר רִבִּי חֲנִינָה בְּרֵיהּ דְּרִבִּי הִלֵּל. בְּיוֹשֵׁב בְּבֵית אָפֵל הִיא מַתְנִיתָא. כְּדֵּי אָנוּ אוֹמְרִים. הַיּוֹשֵׁב בְּבֵית אָפֵל לֹא יִפְרוֹשׁ אֶת שְׁמַע. בְּרַם הָכָא בְּלֹא רְאוֹת לְרַבּוֹת אֶת הַסּוּמָא. מַה מְקַיְימִין רַבָּנִין בְּלֹא רְאוֹת. לְהָבִיא אֶת הַמַּכֶּה בַלַּיְלָה.

## הלכה ו

**משנה:** לְאֵיכָן גּוֹלִין לְעָרֵי מִקְלָט. לְשָׁלֹשׁ שֶׁבְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וּלְשָׁלֹשׁ שֶׁבְּאֶרֶץ כְּנַעַן שֶׁנֶּאֱמַר אֵת שְׁלֹשׁ הֶעָרִים תִּתְּנוּ מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן וְגוֹ׳. עַד שֶׁלֹּא נִבְחֲרוּ שָׁלֹשׁ שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לֹא הָיוּ שָׁלֹשׁ שֶׁבְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן קוֹלְטוֹת שֶׁנֶּאֱמַר שֵׁשׁ עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה. עַד שֶׁיִּהְיוּ שִׁשְׁתָּן קוֹלְטוֹת כְּאַחַת. וּמְכוּוָּנוֹת לָהֶן דְּרָכִים מִזּוֹ לָזוֹ שֶׁנֶּאֱמַר תָּכִין לְךָ הַדָּרֶךְ וְשַׁלַּשְׁתָּ אֶת גְּבוּל אַרְצְךָ. וּמוֹסְרִין לָהֶן שְׁנֵי תַלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁמָּא יַהַרְגֶנּוּ בַדֶּרֶךְ וִידַבְּרוּ אֵלָיו. רִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר אַף הוּא מְדַבֵּר עַל יְדֵי עַצְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְזֶה דְּבַר הָרוֹצֵחַ׃ רִבִּי יוֹסֵי בֵּי רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בַּתְּחִלָּה אֶחָד שׁוֹגֵג וְאֶחָד מֵזִיד מֵקְדִּימִין לְעָרֵי מִקְלָט וּבֵית דִּין שׁוֹלְחִין וּמְבִיאִין אוֹתוֹ מִשָּׁם. מִי שֶׁנִּתְחַייֵב מִיתָה הָרַגוּהוּ וְשֶׁלֹּא נִתְחַייֵב מִיתָה פְּטָרוּהוּ וְשֶׁנִּתְחַייֵב גָּלוּת מַחֲזִירִין אוֹתוֹ לְמְקוֹמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְהֵשִׁיבוּ אֹתוֹ הָעֵדָה אֶל עִיר מִקְלָטוֹ. אֶחָד מְשׁוּחַ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְאֶחָד הַמְרוּבֶּה בִבְגָדִים וְאֶחָד שֶׁעָבַר מִמִּשִׁיחָתוֹ. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אַף מְשׁוּחַ מִלְחָמָה מַחֲזִיר אֶת הָרוֹצֵחַ. לְפִיכָךְ אִימּוֹתֵיהֶן שֶׁל כֹּהֲנִים מְסַפְּקוֹת לָהֶן מִחְיֶיה וּכְסוּת כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְפַּלְּלוּ עַל בְּנֵיהֶן שֶׁיָּמוּתוּ. נִגְמַר דִּינוֹ וּמֵת כֹּהֵן גָּדוֹל הֲרֵי זֶה אֵינוֹ גּוֹלֶה. אִם עַד שֶׁלֹּא נִגְמַר דִּינוֹ מֵת כֹּהֵן גָּדוֹל וּמִינּוּ אַחֵר תַּחְתָּיו וּלְאַחַר מִיכֵּן נִגְמַר דִּינוֹ חוֹזֵר בְּמִיתָתוֹ שֶׁל שֵׁנִי׃ נִגְמַר דִּינוֹ בְּלֹא כֹהֵן גָּדוֹל

הַהוֹרֵג כֹּהֵן גָּדוֹל וְכֹהֵן גָּדוֹל שֶׁהָרַג אֵינוֹ יוֹצֵא מִשָּׁם לְעוֹלָם. וְאֵינוֹ יוֹצֵא לֹא לְעֵדוּת מְצָוָה וְלֹא לְעֵדוּת מָמוֹן וְלֹא לְעֵדוּת נְפָשׁוֹת וַאֲפִילוּ יִשְׂרָאֵל צְרִיכִין לוֹ וַאֲפִילוּ שַׂר צָבָא יִשְׂרָאֵל כְּיוֹאָב בֶּן צְרוּיָה אֵינוֹ יוֹצֵא מִשָּׁם לְעוֹלָם שֶׁנֶּאֱמַר שָׁמָּה. שָׁם תְּהֵא דִירָתוֹ וְשָׁם תְּהֵא מִיתָתוֹ וְשָׁם תְּהֵא קְבוּרָתוֹ כְּשֵׁם שֶׁהָעִיר קוֹלֶטֶת כָּךְ תְּחוּמָהּ קוֹלֵט. רוֹצֵחַ שֶׁיָּצָא חוּץ לַתְּחוּם וּמְצָאוֹ גוֹאֵל הַדָּם רִבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר מִצָּוָה בְּיַד גּוֹאֵל הַדָּם וּרְשׁוּת בְּיַד כָּל אָדָם. רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר רְשׁוּת בְּיַד גּוֹאֵל הַדָּם וְכָל אָדָם אֵין חַיָּיבִין עָלָיו. אֵילָן שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַתְּחוּם וְנוֹפוֹ נוֹטֶה חוּץ לַתְּחוּם אוֹ עוֹמֵד חוּץ לַתְּחוּם וְנוֹפוֹ נוֹטֶה בְתוֹךְ הַתְּחוּם הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַנּוֹף. הָרַג בְּאוֹתָהּ הָעִיר גּוֹלֶה מִשְׁכּוּנָה לִשְׁכוּנָה. וּבֶן לֵוִי גּוֹלֶה מֵעִיר לְעִיר: כֵּיוֹצֵא בוֹ רוֹצֵחַ שֶׁגָּלָה לְעִיר מִקְלָט וְרָצוּ אַנְשֵׁי הָעִיר לְכַבְּדוֹ יֹאמַר לָהֶם רוֹצֵחַ אָנִי. אָמְרוּ לוֹ אַף עַל פִּי כֵן יְקַבֵּל מֵהֶן שֶׁנֶּאֱמַר וְזֶה דְּבַר הָרֹצֵחַ.

**הלכה:** לְאֵיכָן גּוֹלִין כול'. שָׁלֹשׁ עֲיָירוֹת הִפְרִישׁ מֹשֶׁה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן. וּמִשֶּׁבָּאוּ לְאֶרֶץ הִפְרִישׁוּ עוֹד שָׁלֹשׁ. אֵילּוּ וְאֵילּוּ לֹא הָיוּ קוֹלְטוֹת עַד שֶׁכִּיבְּשׁוּ וְחִילְּקוּ. כֵּיוָן שֶׁכִּיבְּשׁוּ וְחִילְּקוּ נִתְחַיְּבָה הָאָרֶץ בַּשְּׁמִיטִין וּבַיּוֹבֵלוֹת וְהָיוּ אֵילּוּ וְאֵילּוּ קוֹלְטוֹת. שָׁלֹשׁ עָרִים שֶׁהִפְרִישׁוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הָיוּ מְכוּוָּנוֹת כְּנֶגֶד שָׁלֹשׁ עָרִים שֶׁהִפְרִישׁ מֹשֶׁה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן כִּשְׁתֵּי שׁוּרוֹת שֶׁלְּכֶרֶם. אֶת חֶבְרוֹן בִּיהוּדָה כְּנֶגֶד בֶּצֶר בַּמִּדְבָּר. וְאֶת שְׁכֶם בְּהַר אֶפְרַיִם כְּנֶגֶד רָאמוֹת בַּגִּלְעָד. אֶת קֶדֶשׁ בַּגְּלִיל כְּנֶגֶד גּוֹלָן בַּבָּשָׁן. עַד שֶׁלֹּא הִפְרִישׁוּ שְׁכֶם בְּהַר אֶפְרַיִם לֹא הָיְתָה קוֹלֶטֶת. הִפְרִישׁוּ קִרְיַת יְעָרִים תַּחְתֶּיהָ עַד שֶׁכִּיבְּשׁוּ אֶת שְׁכֶם. עַד שֶׁלֹּא הִפְרִישׁוּ קֶדֶשׁ בַּגָּלִיל לֹא הָיְתָה קוֹלֶטֶת. הִפְרִישׁ גַּמְלָה תַּחְתֶּיהָ עַד שֶׁכִּיבְּשׁוּ אֶת קֶדֶשׁ.

וְשִׁלַּשְׁתָּ. שֶׁיִּהוּ מְשׁוּלָּשׁוֹת. כְּדֵי שֶׁתְּהֵא מַחֲבְרוֹן לִיהוּדָה כְּמַחֲבְרוֹן לִשְׁכֶם וּמַחֲבְרוֹן לִשְׁכֶם כְּמִשְׁכֶּם לְקֶדֶשׁ.

נָפְלָה אַחַת מֵהֶן בּוֹנִין אוֹתָהּ מֵאוֹתוֹ הַשֵּׁבֶט. וּמְנַיִין אַף בִּשְׁאָר כָּל הַשְּׁבָטִים. תַּלְמוּד לוֹמַר שֵׁשׁ. שֶׁיִּהוּ מְכוּוָּנוֹת וְקוֹלְטוֹת כְּרִאשׁוֹנוֹת.

הֶעָרִים הַלֵּילוּ אֵין בּוֹנִין אוֹתָם לֹא כְרָכִים גְּדוֹלִים וְלֹא עֲיָירוֹת קְטַנּוֹת אֶלָּא בֵּינוֹנִיּוֹת. אֵין בּוֹנִין אוֹתָהּ אֶלָּא עַל הַשּׁוּק. אִם אֵין שָׁם שׁוּק עוֹשִׂין לְשָׁם שׁוּק. אֵין בּוֹנִין אוֹתָם אֶלָּא עַל הַמַּיִם. אִם אֵין שָׁם מַיִם מְבִיאִין לְשָׁם מַיִם. נִתְמַעֲטוּ דִיוּרֵיהֶן מְבִיאִין אֲחֵרִים תַּחְתֵּיהֶן. אִם אֵין שָׁם אוֹכְלוֹסִין מְבִיאִין לְשָׁם כֹּהֲנִים לְוִיִּים וְיִשְׂרְאֵלִים.

אֵין עוֹשִׂין בְּתוֹכָן לֹא בֵּית הַבַּד וְלֹא בֵּית הַבְּצִירָה. דִּבְרֵי רִבִּי נְחֶמְיָה. וַחֲכָמִים מַתִּירִין. אֵין מַפְשִׁילִין בְּתוֹכָן חֲבָלִים. וְאֵין עוֹשִׂין בְּתוֹכָן כְּלֵי זְכוּכִית בִּשְׁבִיל לְהַרְגִּיל אֶת הָרֶגֶל לְשָׁם. רִבִּי יוֹחָנָן שָׁלַח לְרַבָּנִין דְּתַמָּן. תַּרְתֵּין מִילִּין אַתּוּן אָמְרִין בְּשֵׁם רַב וְלֵית אִינּוּן כֵּן. אַתּוּן אָמְרִין בְּשֵׁם רַב. יְפַת תּוֹאַר לֹא הִתִּירוּ בָהּ אֶלָּא בְּעִילָה רִאשׁוֹנָה בִּלְבַד. וַאֲנִי אוֹמֵר. לֹא בְעִילָה

רִאשׁוֹנָה וְלֹא בְעֵילָה אַחֲרוֹנָה אֶלָּא לְאַחַר כָּל הַמַּעֲשִׂים. וְאַחַר כֵּן תָּבוֹא אֵלֶיהָ וּבְעַלְתָּהּ. אַחַר כָּל הַמַּעֲשִׂים.

וְאַתּוֹן אָמְרִין בְּשֵׁם רַב. סָבוּר הָיָה יוֹאָב שֶׁקַּרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ קוֹלְטוֹת וְאֵינוֹ קוֹלֵט אֶלָּא גַּגּוֹ שֶׁל שִׁילוֹ קוֹלֵט. וְשֶׁלְּבֵית הָעוֹלָמִים אֵינוֹ קוֹלֵט. וַאֲנִי אוֹמֵר. לֹא מִזְבֵּחַ קוֹלֵט וְלֹא גַּגּוֹ קוֹלֵט לֹא שֶׁל שִׁילוֹ קוֹלֵט וְלֹא שֶׁלְּבֵית הָעוֹלָמִים קוֹלֵט. אֵין לְךָ קוֹלֵט אֶלָּא שֵׁשׁ עָרֵי מִקְלָט בִּלְבַד. וְאֶיפְשַׁר יוֹאָב דִּכְתִיב בֵּיהּ תַּחְכְּמוֹנִי רֹאשׁ הַשָּׁלִישִׁי הָיָה טוֹעֶה בַּדָּבָר זֶה. אָמַר רִבִּי תַּנְחוּמָא. לְסַנְהֶדְרִין בָּרַח. כְּהַדָּא דְתַנֵּי. הָרוּגֵי בֵית דִּין נִכְסֵיהֶן לַיּוֹרְשִׁין. הָרוּגֵי מַלְכוּת נִכְסֵיהֶן לַמַּלְכוּת. אָמַר יוֹאָב. מוּטָב שֶׁאֵיהָרֵג בְּבֵית דִּין וְיִירְשׁוּנִי בָנַיי וְאַל יַהַרְגֵינִי הַמֶּלֶךְ וְיִירְשֵׁינִי. כַּד שְׁמַע שְׁלֹמֹה כֵּן אָמַר. לְמָמוֹנוֹ אֲנִי צָרִיךְ. מִיָּד וַהֲסִירוֹתִי דְּמֵי חִנָּם. אֵין מָמוֹנוֹ חִנָּם. וַיִּשְׁלַח בְּיַד בְּנָיָהוּ וַיִּפְגַּע בּוֹ וַיְמִיתֵיהוּ וַיִּקָּבְרוּהוּ בְּבֵיתוֹ בַּמִּדְבָּר. וְכִי מִדְבָּר הָיָה בֵּיתוֹ. אֶלָּא לְלַמְּדָךְ שֶׁכֵּיוָן שֶׁמֵּת יוֹאָב שַׂר צְבָא יִשְׂרָאֵל נַעֲשׂוּ יִשְׂרָאֵל כַּמִּדְבָּר. אֵין תֵּימַר. שֶׁהָיָה בוּזּוֹ וּבוֹלְעָהּ לָהֶן דֵּימוֹסְיוֹת וּמֶרְחֲצָאוֹת. שְׁבָח. וְאֵין תֵּימַר. שֶׁהָיָה בוּזּוֹ וּמַאֲכִיל חֲכָמִים וְתַלְמִידֵיהֶם. שְׁבַח שְׁבָחִים. וּמְנַיִין שֶׁהָיְתָה סַנְהֶדְרִין גְּדוֹלָה אֶצֶל הַמִּזְבֵּחַ. וְלֹא תַעֲלֶה בְמַעֲלוֹת עַל מִזְבְּחִי. וּמַה כְתִיב תַּמָּן. וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תָּשִׂים לִפְנֵיהֶם.

[נִגְמַר דִּינוֹ וּמֵת כֹּהֵן גָּדוֹל הֲרֵי זֶה אֵינוֹ גּוֹלֶה.] תַּנֵּי רִבִּי לִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר. מִקְלָט מִקְלָט כְּתוּב בְּפָרָשַׁת דְּרָכִים. כְּדֵי שֶׁיְּהֵא הָרוֹצֵחַ רוֹאֶה אֶת הַכְּתוּב וְהוֹלֵךְ. אָמַר רִבִּי אָבוּן. כְּמִין יָד הָיְתָה מַרְאָה לָהֶן אֶת הַדֶּרֶךְ. אָמַר רִבִּי פִּינְחָס. טוֹב וְיָשָׁר. לְמָה הוּא טוֹב. שֶׁהוּא יָשָׁר. וְלָמָּה הוּא יָשָׁר. שֶׁהוּא טוֹב. עַל כֵּן יוֹרֶה חַטָּאִים בַּדָּרֶךְ. שֶׁמּוֹרֶה דֶּרֶךְ תְּשׁוּבָה. שְׁאֲלוּ לַחָכְמָה. חוֹטֵא מָהוּ עוֹנְשׁוֹ. אָמְרָה לָהֶם. חַטָּאִים תְּרַדֵּף רָעָה. שְׁאֲלוּ לַנְּבוּאָה. חוֹטֵא מָהוּ עוֹנְשׁוֹ. אָמְרָה לָהֶן. הַנֶּפֶשׁ הַחוֹטֵאת הִיא תָמוּת. שְׁאֲלוּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. חוֹטֵא מָהוּ עוֹנְשׁוֹ. אָמַר לָהֶן. יַעֲשֶׂה תְשׁוּבָה וְיִתְכַּפֵּר לוֹ. הַיְינוּ דִכְתִיב. עַל כֵּן יוֹרֶה חַטָּאִים בַּדָּרֶךְ. יוֹרֶה לַחַטָּאִים דֶּרֶךְ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה. כְּתִיב כַּצִּפּוֹר לָנוּד כַּדְּרוֹר לָעוּף כֵּן אִישׁ נוֹדֵד מִמְּקוֹמוֹ.

[נִגְמַר דִּינוֹ בְּלֹא כֹהֵן גָּדוֹל]. וְתֵ֣ מַר אָכֵן. תִּיפְתָּר שֶׁהָיָה עֵת וְעוֹנָה. כַּיי דְּמַר רִבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲלַפְתָּא. עִתִּים הֵן לַתְּפִילָה. אָמַר דָּוִד לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. רִבּוֹן הָעוֹלָמִים. בְּשָׁעָה שֶׁאֲנִי מִתְפַּלֵּל אֵלֶיךָ תְּהֵא עֵת רָצוֹן. דִּכְתִיב וַאֲנִי תְפִילָתִי לְךָ יְיָ עֵת רָצוֹן.

רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רִבִּי יוֹנָתָן. כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר דִּיבּוּר חִידּוּשׁ מִקְרָא [יֵשׁ] שָׁם. וְהָכְתִיב וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים (כולי גרשה) [אֶל נֹחַ וְאֶל בָּנָיו אִתּוֹ לֵאמֹר. מַה חִידּוּשׁ מִקְרָא יֵשׁ שָׁם. חִידֵּשׁ בּוֹ אַבָּר מִן הַחַי. וְהָא כְתִיב וַיִּפֹּל אַבְרָם עַל פָּנָיו וַיְדַבֵּר אִתּוֹ אֱלֹהִים לֵאמֹר. מַה חִידּוּשׁ מִקְרָא יֵשׁ שָׁם חִידֵּשׁ בּוֹ אֶת הַמִּילָה. וְהָא כְתִיב דָּבָר שָׁלַח יי בְּיַעֲקֹב וגו׳ מַה חִידּוּשׁ מִקְרָא יֵשׁ שָׁם חִידֵּשׁ בּוֹ אֶת הַ{מִּי}לָה. וְהָא כְתִיב וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי

יי. מַה חִידּוּשׁ מִקְרָא יֵשׁ שָׁם חִידּוּשׁ בּוֹ קִידּוּשׁ הַשֵּׁם. וְהָא כְתִיב וַיְדַבֵּר יְהוָֹה אֶל יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר. מַה חִידּוּשׁ מִקְרָא יֵשׁ שָׁם. אִון תֵּימַר שֵׁשׁ עָרֵי מִקְלָט. כְּבָר נִתְּנוּ לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. אֶלָּא אַף הוּא נֶאֱמַר לוֹ דָּבָר שֶׁלֹּא נֶאֱמַר לְמֹשֶׁה וְנָס אֶל אַחַת מֵהֶעָרִים הָאֵלֶּה וְעָמַד פֶּתַח וגו' וְנִתְּנוּ לוֹ מָקוֹם וְיֵשֵׁב עִמָּם.] מָהוּ וְיֵשֵׁב עִמָּם. רַבָּנִין דְּקַיְסָרִין בְּשֵׁם רִבִּי שִׁילֹה. שֶׁאִם הָיָה תַּלְמִיד חָכָם עוֹשִׂין לוֹ בֵּית וַועַד.

[כְּשֵׁם שֶׁהָעִיר קוֹלֶטֶת כָּךְ הָיָה תְּחוּמָהּ קוֹלֵט.] שָׁלֹשׁ עָרִים הִפְרִישׁ מֹשֶׁה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן. מִשֶּׁבָּאוּ לְאֶרֶץ הִפְרִישׁוּ עוֹד שָׁלֹשׁ. וּלְעָתִיד לָבוֹא מַפְרִישִׁין עוֹד שָׁלֹשׁ. שֶׁנֶּאֱמַר שָׁלֹשׁ שָׁלֹשׁ שָׁלֹשׁ. הֲרֵי ט'. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר. שָׁלֹשׁ. שָׁלֹשׁ שָׁלֹשׁ שָׁלֹשׁ הֲרֵי ט'. וְעוֹד הֲרֵי י"ב. רִבִּי נְהוֹרַאי אוֹמֵר. שָׁלֹשׁ שָׁלֹשׁ שָׁלֹשׁ הֲרֵי ט'. וְעוֹד הֲרֵי י"ב. עַל הַשָּׁלֹשׁ הֲרֵי ט"ו. כְּתוּב שֵׁשׁ עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה לָכֶם. שֶׁיִּהוּ שִׁשָּׁתָן קוֹלְטוֹת כְּאַחַת. וְתַ מַר אָכֵן. וַתְּיָיא כַּיי דָּמַר רִבִּי שְׁמוּאֵל [בַּר יַיְנָא] בְּשֵׁם רִבִּי אָחָא. חֲמִשָּׁה דְבָרִים חָסַר מִקְדַּשׁ אַחֲרוֹן מִמִּקְדַּשׁ רִאשׁוֹן. דִּכְתִיב עֲלוּ הָהָר וַהֲבֵאתֶם עֵץ וגו' וְאֶכְבְּדָה. וְאֶכָּבְדָה כָתוּב חָסֵר ה"א. אֵילּוּ ה' דְּבָרִים שֶׁחָסַר מִקְדַּשׁ אַחֲרוֹן מִמִּקְדַּשׁ רִאשׁוֹן. וְאֵילּוּ הֵן. אֵשׁ. אָרוֹן. אוּרִים וְתוּמִּים. שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ. [אֵילֶן שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַתְּחוּם וְנוֹפוֹ נוֹטֶה חוּץ לַתְּחוּם.] אָמַר [רִבִּי] אַבַּיי. תַּלְמִיד חָכָם צָרִיךְ לְפַרְסֵם אֶת עַצְמוֹ. הֵיךְ בַּר נַשׁ דַּחֲכַם חָדָא מֵיכְלָה וְאָזִיל לַאֲתַר וְאִינּוּן מְיַיקְרִין לֵיהּ כַּד הוּא חֲכַם תְּרִין מֵיכְלָה צָרִיךְ לוֹמַר לוֹן חָדָא מֵיכְלָא אֲנָא חַכִּים. רַב הוּנָא אָמַר. אוֹמֵר בְּשָׁפָה רָפָה וְהַיְמִין פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל.

מַה טַעֲמָא דְּרִבִּי יוּדָה. כִּי יֵחַם לְבָבוֹ.

אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ. וְחוֹזֵר בְּמִיתָתוֹ שֶׁלַּשְּׁלִישִׁי. אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ. צָרְכוּ לַדָּבָר שׁוֹלְחִין וּמְבִיאִין אוֹתוֹ מִשָּׁם. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. מַתְנִיתִין לֹא אָמְרָה כֵן. אֶלָּא אֲפִילּוּ יִשְׂרָאֵל צְרִיכִין לוֹ. אֲפִילּוּ שַׂר צָבָא כְּיוֹאָב בֶּן צְרוּיָה אֵין יוֹצֵא מִשָּׁם לְעוֹלָם. שֶׁנֶּאֱמַר שָׁמָּה. שָׁם תְּהֵא דִירָתוֹ כול'.

## הלכה ז

**משנה:** וּמַעֲלוֹת הָיוּ שָׁכָר לַלְוִיִּם דִּבְרֵי רִבִּי יְהוּדָה. רִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר לֹא הָיוּ מַעֲלוֹת לָהֶן שָׂכָר. וְחוֹזֵר לִשְׁרָרָה שֶׁהָיְתָה בָהּ דִּבְרֵי רִבִּי מֵאִיר. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר לֹא הָיָה חוֹזֵר לִשְׁרָרָה שֶׁהָיָה בָהּ:

**הלכה:** [מַעֲלוֹת הָיוּ שָׂכָר לַלְוִיִּם.] תַּנֵּי רִבִּי יוּדָה אוֹמֵר. לְמַחְלוֹקֶת נִיתְּנוּ. רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר. לְבֵית דִּירָה נִיתְּנוּ. וְתַנְיָא דְּרִבִּי יוֹסֵי כְּרִבִּי יוּדָה. וּדְרִבִּי מֵאִיר כְּדַעְתֵּיהּ. דְּתַנִּינָן. מַעֲלוֹת הָיוּ שָׂכָר לַלְוִיִּם דִּבְרֵי רִבִּי (מֵאִיר) [יְהוּדָה]. רִבִּי (יְהוּדָה) [מֵאִיר] אוֹמֵר לֹא הָיוּ מַעֲלוֹת שָׂכָר לַלְוִיִּם.

רָבָא בְּשֵׁם רַב יוּדָה רִבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם מַר עוּקְבָּא. אֵין מְקַדְּדִין אֶלָּא בְּחֻבָּל שֶׁלַּחֲמִשִּׁים אַמָּה. רִבִּי זֵירָא בְּשֵׁם רַב חִסְדָּא אוֹמֵר. אֵין מְקַדְּדִין לֹא בְּעָרֵי הַלְוִיִּם וְלֹא בְּמָקוֹם עֶגְלָה עֲרוּפָּה. וַתְיָיא כְּמָאן דְּאָמַר. אֶלֶף אַמָּה מִגְרָשׁ וְאַלְפַּיִים תְּחוּם שַׁבָּת. בְּרַם כְּמָאן דָּמַר. אֶלֶף מִגְרָשׁ וְאַלְפַּיִים שָׂדוֹת וּכְרָמִים. כְּלוּם לָמְדוּ לִתְחוּם שַׁבָּת לֹא מִתְּחוּם עָרֵי לְוִיִּים. לְעִיקָּר אֵין מְקַדְּדִין לַטְּפֵילָה מְקַדְּדִין.

וּמָנַיִין שֶׁלֹּא יְהוּ קוֹבְרִין בְּעָרֵי הַלְוִיִּם. רִבִּי אַבָּהוּ בְשֵׁם רִבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָה. וּמִגְרְשֵׁיהֶם יִהְיוּ לִבְהֶמְתָּם וְלִרְכוּשָׁם וּלְכָל חַיָּיתָם. לַחַיִּים נִיתְּנוּ וְלֹא לִקְבוּרָה נִיתְּנוּ.

## פרק ג

### הלכה א

**משנה:** וְאֵילּוּ הֵן הַלּוֹקִין הַבָּא עַל אֲחוֹתוֹ וְעַל אֲחוֹת אָבִיו וְעַל אֲחוֹת אִמּוֹ וְעַל אֵחוֹת אִשְׁתּוֹ וְעַל אֵשֶׁת אָחִיו וְעַל אֵשֶׁת אָחִי אָבִיו וְעַל הַנִּידָּה. אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט. אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה חַיָּיבִין עָלֶיהָ מִשּׁוּם שְׁנֵי שֵׁמוֹת. גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא מִשּׁוּם שֵׁם אֶחָד בִּלְבָד׃

### הלכה ב

**משנה:** הַטָּמֵא שֶׁאָכַל אֶת הַקּוֹדֶשׁ וְהַבָּא אֶל הַמִּקְדָּשׁ טָמֵא הָאוֹכֵל חֵלֶב וְדָם וְנוֹתָר וּפִגּוּל וְטָמֵא הַשּׁוֹחֵט וְהַמַּעֲלֶה בַחוּץ וְהָאוֹכֵל חָמֵץ בַּפֶּסַח. וְהָאוֹכֵל וְהָעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים וְהַמְפַטֵּם אֶת הַשָּׁמֶן וְהַמְפַטֵּם אֶת הַקְּטוֹרֶת וְהַסָּךְ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְהָאוֹכֵל נְבֵילוֹת וּטְרֵיפוֹת שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים. אָכַל טֶבֶל וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִיטְּלוּ תְרוּמָתוֹ וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁלֹּא נִפְדּוּ. כַּמָּה יֹאכַל מִן הַטֶּבֶל וִיהֵא חַיָּיב. רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר כָּל שֶׁהוּא וַחֲכָמִים אוֹמְרִים כַּזַּיִת. אָמַר לָהֶן רִבִּי שִׁמְעוֹן אֵין אַתֶּם מוֹדִין לִי בָּאוֹכֵל (נְבֵילָה) [נְמָלָה] כָּל שֶׁהוּא שֶׁהוּא חַיָּיב. אָמְרוּ לוֹ מִפְּנֵי שֶׁהִיא כִּבְרִייָתָהּ. אָמַר לָהֶן אַף חִיטָּה אַחַת כִּבְרִייָתָהּ׃

### הלכה ג

**משנה:** הָאוֹכֵל בִּיכּוּרִים עַד שֶׁלֹּא קָרָא עֲלֵיהֶן. קָדְשֵׁי קָדָשִׁים חוּץ לַקְּלָעִים. קָדָשִׁים קַלִּין וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי חוּץ לַחוֹמָה. הַשּׁוֹבֵר אֶת הָעֶצֶם בַּפֶּסַח טָהוֹר הֲרֵי זֶה לוֹקֶה אַרְבָּעִים. אֲבָל הַמּוֹתִיר בַּטָּהוֹר וְהַשּׁוֹבֵר בַּטָּמֵא אֵינוֹ לוֹקֶה אַרְבָּעִים׃

### הלכה ד

**משנה:** הַנּוֹטֵל אֵם עַל הַבָּנִים רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר לוֹקֶה וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּחַ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים מְשַׁלֵּחַ וְאֵינוֹ לוֹקֶה. זֶה הַכְּלָל כָּל מִצְוָה בְלֹא תַעֲשֶׂה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ קוּם וַעֲשֵׂה אֵין חַיָּיבִין עָלֶיהָ׃

## הלכה ה

**משנה:** הַקּוֹרֵחַ קָרְחָה בְרֹאשׁוֹ וְהַמַּקִּיף פְּאַת רֹאשׁוֹ וְהַמַּשְׁחִית פְּאַת זְקָנוֹ וְהַשּׂוֹרֵט שְׂרִיטָה אַחַת עַל הַמֵּת חַיָּיב. שָׂרַט שְׂרִיטָה אַחַת עַל חֲמִשָּׁה מֵתִים אוֹ חֲמֵשׁ שְׂרִיטוֹת עַל מֵת אֶחָד חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. עַל הָרֹאשׁ שְׁתַּיִם אַחַת מִכָּאן וְאַחַת מִכָּאן וְעַל הַזָּקָן שְׁתַּיִם מִכָּאן וּשְׁתַּיִם מִכָּאן וְאַחַת מִלְמָטָּה. רִבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר אִם נָטָלָן כּוּלָּן כְּאַחַת אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. וְאֵינוֹ חַיָּיב עַד שֶׁיִּטְּלֶנּוּ בַּתַּעַר. רִבִּי לְעָזָר אוֹמֵר אֲפִלּוּ לִקְטוֹ בַּמַּלְקֵט אוֹ בָרַהִיטָנִי חַיָּיב:

## הלכה ו

**משנה:** הַכּוֹתֵב כְּתוֹבֶת קַעֲקַע כָּתַב וְלֹא קִיעֲקַע קִיעֲקַע וְלֹא כָתַב אֵינוֹ חַיָּיב עַד שֶׁיִּכְתּוֹב וְיקַעֲקַע בַּדְּיוֹ וּבַכָּחוֹל וּבְכָל דָּבָר שֶׁהוּא רוֹשֵׁם. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר אֵינוֹ חַיָּיב עַד שֶׁיִּכְתּוֹב שֵׁם הַשֵּׁם שֶׁנֶּאֱמַר וּכְתוֹבֶת קַעֲקַע לֹא תִתְּנוּ בָּכֶם אֲנִי ה׳:

## הלכה ז

**משנה:** נָזִיר שֶׁהָיָה שׁוֹתֶה בַיַּיִן כָּל הַיּוֹם אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. אָמְרוּ לוֹ אַל תִּשְׁתֶּה אַל תִּשְׁתֶּה וְהוּא שׁוֹתֶה חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת: הָיָה מִיטַּמֵּא לַמֵּתִים כָּל הַיּוֹם אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. אָמְרוּ לוֹ אַל תִּיטַּמֵּא אַל תִּיטַּמֵּא וְהוּא מִיטַּמֵּא חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת הָיָה מְגַלֵּחַ כָּל הַיּוֹם אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. אָמְרוּ לוֹ אַל תְּגַלַּח אַל תְּגַלַּח וְהוּא מְגַלֵּחַ חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. הָיָה לָבוּשׁ בְּכִלְאַיִם כָּל הַיּוֹם אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. אָמְרוּ לוֹ אַל תִּלְבַּשׁ אַל תִּלְבַּשׁ וְהוּא פּוֹשֵׁט וְלוֹבֵשׁ חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת:

## הלכה ח

**משנה:** יֵשׁ חוֹרֵשׁ תֶּלֶם אֶחָד וְחַיָּיב עָלָיו מִשּׁוּם שְׁמוֹנָה לָאוִין. הַחוֹרֵשׁ בְּשׁוֹר וַחֲמוֹר וְהֵן מוּקְדָּשִׁים בְּכִלְאַיִם בַּכֶּרֶם וּשְׁבִיעִית וְיוֹם טוֹב וְכֹהֵן וְנָזִיר וְאַף בֵּית הַטּוּמְאָה. חוֹנְיָה בֶּן חֲכִינַאי אוֹמֵר אַף הַלּוֹבֵשׁ כִּלְאָיִם. אָמְרוּ לוֹ אֵינוֹ הַשֵּׁם. אָמַר לָהֶן אַף לֹא הַנָּזִיר הוּא הַשֵּׁם:

## הלכה ט

**משנה:** כַּמָּה מַלְקִין אוֹתוֹ. אַרְבָּעִים חָסֵר אַחַת. שֶׁנֶּאֱמַר בְּמִסְפַּר אַרְבָּעִים. מִנַּיִן שֶׁהוּא סָמוּךְ לְאַרְבָּעִים. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אַרְבָּעִים שְׁלֵמוֹת. וְאֵיכָן הוּא לוֹקֶה אֶת הַיְתֵרָה בֵּין כְּתֵיפָיו:

## הלכה י

**משנה:** אֵין אוֹמְדִין אוֹתוֹ אֶלָּא בְמַכּוֹת הָרְאוּיוֹת לְהִשְׁתַּלֵּשׁ. אֲמָדוּהוּ לְקַבֵּל אַרְבָּעִים. לָקָה מִקְצָת וְאָמְרוּ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְקַבֵּל אַרְבָּעִים פָּטוּר. אֲמָדוּהוּ לְקַבֵּל שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה מִשֶּׁלָּקָה

אָמְרוּ יָכוֹל הוּא לְקַבֵּל אַרְבָּעִים פָּטוּר. עֲבַר עֲבֵירָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שְׁנֵי לָאוִין אֲמַדּוּהוּ אוֹמֶד אֶחָד לוֹקֶה וּפָטוּר. וְאִם לָאו לוֹקֶה וּמִתְרַפֵּא וְחוֹזֵר וְלוֹקֶה׃

## הלכה יא

**משנה:** כֵּיצַד מַלְקִין אוֹתוֹ כּוֹפֶת שְׁתֵּי יָדָיו עַל הָעַמּוּד הֵילָךְ וְהֵילָךְ וְחַזָּן הַכְּנֶסֶת אוֹחֵז בִּבְגָדָיו אִם נִקְרָעוּ נִקְרָעוּ וְאִם נִפְרְמוּ נִפְרָמוּ. עַד שֶׁהוּא מְגַלֶּה אֶת לִבּוֹ וְהָאֶבֶן נְתוּנָה מֵאַחוֹרָיו. חַזָּן הַכְּנֶסֶת עוֹמֵד עָלָיו וּרְצוּעָה שֶׁל עֵגֶל בְּיָדוֹ כְּפוּלָה אֶחָד לִשְׁנַיִם וּשְׁנַיִם לְאַרְבָּעָה וּשְׁתֵּי רְצוּעוֹת עוֹלוֹת וְיוֹרְדוֹת בָּהּ׃ יָדָהּ טָפַח וְרָחְבָּהּ טָפַח וּמַגַּעַת עַל פִּי כְרֵיסוֹ. וּמַכֶּה שְׁלִישׁ מִלְּפָנָיו וּשְׁתֵּי יָדוֹת מֵאַחוֹרָיו. וְאֵינוֹ מַכֶּה אוֹתוֹ לֹא עוֹמֵד וְלֹא יוֹשֵׁב אֶלָּא מוּטֶה. שֶׁנֶּאֱמַר וְהִפִּילוֹ הַשּׁוֹפֵט וְהִכָּהוּ לְפָנָיו וגו׳. וְהַמַּכֶּה מַכֶּה בְיָדוֹ אַחַת בְּכָל כֹּחוֹ׃ וְהַקּוֹרֵא קוֹרֵא אִם לֹא תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה וגומ׳. וְהִפְלָא יְיָ אֶת מַכּוֹתְךָ וְגוֹ׳. וְחוֹזֵר לְתִחִלַּת הַמִּקְרָא. וְאִם מֵת תַּחַת יָדוֹ פָּטוּר. הוֹסִיף לוֹ רְצוּעָה אַחַת וָמֵת הֲרֵי זֶה גּוֹלֶה עַל יָדוֹ. נִתְקַלְקֵל בֵּין בָּרִיעֵי בֵּין בַּמַּיִם פָּטוּר. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הָאִישׁ בָּרִיעִי וְהָאִשָּׁה בַּמַּיִם׃

## הלכה יב

**משנה:** כָּל חַיָּיבֵי כְרִיתוֹת שֶׁלָּקוּ נִפְטְרוּ יְדֵי כְרִיתָתָן שֶׁנֶּאֱמַר וְנִקְלָה אֲחִיךָ לְעֵינֶיךָ. מִשֶּׁלָּקָה הֲרֵי הוּא כְּאָחִיךָ דִּבְרֵי רִבִּי חֲנַנְיָה בֶּן גַּמְלִיאֵל. וּמָה אִם הָעוֹבֵר עֲבֵירָה אַחַת נַפְשׁוֹ נִיטְלָה עָלֶיהָ. הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁתִּינָּתֵן לוֹ נַפְשׁוֹ. רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר מִמְּקוֹמוֹ הוּא לָמֵד שֶׁנֶּאֱמַר וְנִכְרְתוּ הַנְּפָשׁוֹת הָעוֹשׂוֹת מִקֶּרֶב עַמָּם. וְאוֹמֵר אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וָחַי בָּהֶם. הָא כָּל הַיּוֹשֵׁב וְלֹא עָבַר עֲבֵירָה נוֹתְנִין לוֹ שָׂכָר כְּעוֹשֶׂה מִצְוָה. רִבִּי שִׁמְעוֹן בְּרִבִּי אוֹמֵר הֲרֵי הוּא אוֹמֵר רַק חֲזַק לְבִלְתִּי אֱכֹל הַדָּם כִּי הַדָּם הוּא הַנָּפֶשׁ. וּמָה אִם הַדָּם שֶׁנַּפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם חָתָה מִמֶּנּוּ הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ מְקַבֵּל שָׂכָר. גָּזֵל וַעֲרָיוֹת שֶׁנַּפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם מִתְאַוָּה לָהֶן וּמְחַמְּדָתָן הַפּוֹרֵשׁ מֵהֶן עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁיִּזְכֶּה לוֹ וּלְדוֹרוֹתָיו וּלְדוֹרוֹת דּוֹרוֹתָיו עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת׃

## הלכה יג

**משנה:** רִבִּי חֲנִינָה בֶּן עֲקַשְׁיָה אוֹמֵר רָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְזַכּוֹת יִשְׂרָאֵל לְפִיכָךְ הִרְבָּה לָהֶם תּוֹרָה וּמִצְוֹת שֶׁנֶּאֱמַר יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר׃

**הלכה:** וְרִבִּי חֲנַנְיָה בֶּן עֲקַשְׁיָה אוֹמֵר רָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וגו׳. מִפְּנֵי מַה מְכַנִּים שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְקוֹרִין אוֹתוֹ מָקוֹם לוֹמַר שֶׁהוּא מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָמוֹ וְאֵין עוֹלָמוֹ מְקוֹמוֹ. רִבִּי חוּנָה בְשֵׁם רִבִּי אִימִּי כָּתוּב מְעוֹנָה אֱלֹהֵי קֶדֶם לוֹמַר שֶׁהוּא מְעוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָמוֹ וְאֵין עוֹלָמוֹ מְעוֹנוֹ. רִבִּי יוֹסֵה בֶּן חֲלַפְתָּה אָמַר כָּתוּב וַיֹּאמֶר יְיָ הִנֵּה מָקוֹם אִתִּי לוֹמַר שֶׁהוּא מְקוֹמוֹ שֶׁל

עוֹלָמוֹ וְאֵין עוֹלָמוֹ מְקוֹמוֹ. אָמַר רִבִּי יִצְחָק כְּתִיב יי בָּם סִינַי בַּקֹּדֶשׁ. לָא מִסְתַּבְּרָה אֶלָּא קוֹדֶשׁ בְּסִינַי. לוֹמַר שֶׁהוּא מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָמוֹ וְאֵין עוֹלָמוֹ מְקוֹמוֹ. אָמַר רִבִּי יוּדָן לְגִיבּוֹר שֶׁהוּא רוֹכֵב עַל הַסּוּס וְכֵילָיו מְשׁוֹפְעִים הֵלַךְ הֵלַךְ לֹא שֶׁהַסּוּס סוֹבֵל אֶת הַגִּיבּוֹר אֶלָּא שֶׁהַגִּיבּוֹר הוּא סוֹבֵל אֶת הַסּוּס.

אַמַר רִבִּי אָחָא כְּתִיב יְי חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ לְמַעַן צִדְקוֹ לְמַעַן צַדֶּקְךָ בַּשְׁבִיל לְזַכּוֹתְךָ אָמַרְתִּיהָ לְךָ.

זכינו להשלים בשלום נזכה ונחיה להשלים ללמד וללמד את כל ש' סדרי משנה בשלום אמן

ברוך יי לעולם אמן ואמן ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד]